

Rada
Unii Europejskiej

Bruksela, 18 grudnia 2019 r.
(OR. en)

15232/19

ATO 110

PISMO PRZEWODNIE

Od: Sekretarz Generalny Komisji Europejskiej,
podpisał dyrektor Jordi AYET PUIGARNAU

Data otrzymania: 17 grudnia 2019 r.

Do: Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Sekretarz Generalny Rady Unii
Europejskiej

Nr dok. Kom.: COM(2019) 633 final

Dotyczy: SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO,
RADY I EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-
SPOŁECZNEGO z wdrażania przez państwa członkowskie dyrektywy
Rady 2006/117/Euratom w sprawie nadzoru i kontroli nad
przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych oraz wypalonego paliwa
jądrowego Trzecie sprawozdanie

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2019) 633 final.

Załącznik: COM(2019) 633 final

Bruksela, dnia 17.12.2019 r.
COM(2019) 633 final

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY I
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO**

**z wdrażania przez państwa członkowskie dyrektywy Rady 2006/117/Euratom w sprawie
nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych oraz
wypalonego paliwa jądrowego
Trzecie sprawozdanie**

{SWD(2019) 437 final}

Spis treści

1.	Wprowadzenie	2
1.1.	Kontekst	3
2.	Ramy prawne i ich wdrożenie	3
2.1.	Ogólne zasady nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem.....	5
2.2.	Wdrażanie dyrektywy	6
2.3.	Opinia komitetu doradczego	7
2.4.	Właściwe organy	8
3.	Uwagi i tendencje	8
3.1.	Dane statystyczne (2015–2017).....	10
4.	Działania następcze w związku z poprzednim okresem sprawozdawczym	13
5.	Wnioski.....	14

1. WPROWADZENIE

Wszystkie państwa członkowskie transponowały dyrektywę Rady 2006/117/Euratom¹ (zwaną dalej „dyrektywą”) w sprawie nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych oraz wypalonego paliwa jądrowego w 2013 r. Do dnia 25 grudnia 2017 r. państwa członkowskie miały przekazać Komisji sprawozdania² z wdrażania tej dyrektywy. Na podstawie tych sprawozdań Komisja sporządza sprawozdanie zbiorcze³ dla Parlamentu Europejskiego, Rady oraz Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, zwracając szczególną uwagę na przemieszczenia zwrotne⁴ związane z przemieszczeniami, na które nie wydano zezwolenia, i niezgłoszonymi odpadami promieniotwórczymi.

Dyrektywa ustanawia wspólnotowy system nadzoru i kontroli nad transgranicznym przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego – w celu zagwarantowania właściwej ochrony ludności. Zapewnia ona informowanie zainteresowanych państw członkowskich o przemieszczeniach odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego na ich terytorium lub przez ich terytorium oraz zobowiązuje je do wydawania zgody albo uzasadnionej odmowy w odniesieniu do takich przemieszczeń.

Wszystkie państwa członkowskie przedstawiły swoje trzecie krajowe sprawozdania obejmujące okres 2015–2017⁵, natomiast Chorwacja złożyła sprawozdanie po raz drugi⁶.

Komisja przygotowała niniejsze sprawozdanie na podstawie tych krajowych sprawozdań oraz z uwzględnieniem opinii komitetu doradczego⁷. Niniejsze sprawozdanie nawiązuje do drugiego sprawozdania⁸ Komisji za okres 2012–2014.

¹ Dyrektywa Rady 2006/117/Euratom z dnia 20 listopada 2006 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych oraz wypalonego paliwa jądrowego, Dz.U. L 337 z 5.12.2006, s. 21.

² Zgodnie z art. 20 ust. 1 dyrektywy: do dnia 25 grudnia 2011 r., a następnie co trzy lata państwa członkowskie przekazują Komisji sprawozdania z wdrażania tej dyrektywy.

³ Zgodnie z art. 20 ust. 2 dyrektywy: Komisja, postępując zgodnie z procedurą określoną w art. 21 dyrektywy, sporządza sprawozdanie zbiorcze.

⁴ Zgodnie z art. 4 dyrektywy.

⁵ Dokładniej rzecz ujmując, trzecie sprawozdania obejmują okres od 26.12.2014 do 25.12.2017 (zezwolenia).

⁶ Chorwacja przystąpiła do UE dnia 1 lipca 2013 r.

⁷ Komitet doradczy został ustanowiony w 2007 r. zgodnie z wymogiem określonym w art. 21 dyrektywy.

⁸ COM(2018) 6 final, Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego z wdrażania przez państwa członkowskie dyrektywy Rady 2006/117 Euratom w sprawie nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych oraz wypalonego paliwa jądrowego z 19.1.2018, oraz SWD(2018) 4 final.

Sprawozdanie przedstawia informacje na temat przemieszczania wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych we Wspólnocie, najnowszych tendencji oraz wyzwań dotyczących przywozu, wywozu i tranzytu wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych, zgłoszonych odmów i przemieszczeń niedoszłych do skutku, jak również proponowanych działań.

Sprawozdaniu towarzyszy dokument roboczy służb Komisji SWD(2019) 437 zawierający szczegółowe dane i informacje, na których oparto wnioski.

1.1. Kontekst

Wszystkie państwa członkowskie UE produkują odpady promieniotwórcze, które pochodzą z różnych obiektów (np. elektrowni jądrowych, reaktorów badawczych) i rodzajów działalności, takich jak stosowanie izotopów promieniotwórczych w medycynie, przemyśle, rolnictwie, badaniach naukowych i edukacji. „Odpady promieniotwórcze” oznaczają materiały promieniotwórcze w stanie lotnym, ciekłym lub stałym, nieprzewidziane do dalszego wykorzystania – ani przez kraj pochodzenia, ani przez kraj przeznaczenia, ani przez osobę fizyczną lub prawną, której decyzja jest akceptowana przez te kraje – i podlegające kontroli jako odpady promieniotwórcze sprawowanej przez organ regulacyjny zgodnie z przepisami ustawowymi i wykonawczymi kraju pochodzenia i przeznaczenia.

Działanie elektrowni jądrowych i reaktorów badawczych również generuje wypalone paliwo jądrowe, tj. paliwo jądrowe, które zostało napromieniowane w rdzeniu reaktora i na stałe z niego usunięte. Może ono zostać zachowane jako materiał nadający się do ponownego przetworzenia albo zlikwidowane jako odpady promieniotwórcze i przeznaczone do ostatecznego składowania bez dalszego wykorzystywania.

Gdy dochodzi do powstania wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych, są one przechowywane przed ich ewentualnym przetworzeniem lub ponownym przetworzeniem i składowaniem. Przepływy takich materiałów, zwane także przemieszczaniem, mają miejsce w większości państw członkowskich niezależnie od skali ich programów jądrowych. Wypalone paliwo jądrowe i odpady promieniotwórcze przewozi się z obiektów, w których powstały lub w których zostały zagospodarowane, głównie z wykorzystaniem transportu drogowego, kolejowego lub morskiego, a w nielicznych przypadkach transportu lotniczego.

Przywóz, wywóz i tranzyt odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego odpowiednio na terytoria, z terytoriów i przez terytoria państw członkowskich należą do regularnych praktyk w UE.

2. RAMY PRAWNE I ICH WDROŻENIE

Bezpieczne i odpowiedzialne gospodarowanie odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym, w tym bezpieczne przemieszczanie tych materiałów

na oraz poza terytorium państw członkowskich, stanowi wymóg prawny wynikający zarówno z prawa międzynarodowego, jak i prawa Unii.

Na poziomie międzynarodowym głównym punktem odniesienia w tym zakresie jest Wspólna konwencja bezpieczeństwa w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i bezpieczeństwa w postępowaniu z odpadami promieniotwórczymi (zwana dalej „wspólną konwencją”)⁹. Wspólna konwencja m.in. nakłada na umawiające się strony obowiązki związane z bezpieczeństwem transgranicznego przemieszczania (przywozu, wywozu i tranzytu) wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych. W treści konwencji wymaga się, aby każda z umawiających się stron zaangażowana w ruch transgraniczny podjęła właściwe działania dla zapewnienia, że ruch taki odbywa się zgodnie z postanowieniami konwencji oraz odpowiednimi wiążącymi instrumentami międzynarodowymi. Wszystkie 28 państw członkowskich UE jest umawiającymi się stronami tej wspólnej konwencji¹⁰, co wskazuje na ich zaangażowanie w zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa w odniesieniu do wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych od ich wytworzenia po składowanie.

Na poziomie UE ogólnym celem dyrektywy jest zwiększenie ochrony przed zagrożeniami wynikającymi z narażenia na działanie promieniowania jonizującego poprzez sprawowanie nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych. Ponadto w dyrektywie Rady 2013/59/Euratom w sprawie podstawowych norm bezpieczeństwa¹¹ określono zharmonizowane kryteria zwolnienia i ogólne poziomy dotyczące zwalniania materiałów z kontroli regulacyjnej oraz rozszerzono zakres podstawowych norm bezpieczeństwa, aby obejmował on działania człowieka wiążące się z obecnością naturalnych źródeł promieniowania, w tym przetwarzanie naturalnie występujących materiałów promieniotwórczych (NORM). Skutki dyrektywy Rady 2013/59/Euratom dla wdrażania nadzoru i kontroli nad transgranicznym przemieszczaniem powinny być monitorowane przez Komisję w kolejnym okresie sprawozdawczym.

⁹ Wspólna konwencja weszła w życie w dniu 18 czerwca 2001 r. Konwencja ma zastosowanie do wypalonego paliwa i odpadów promieniotwórczych pochodzących z cywilnych reaktorów jądrowych i powstałych w wyniku zastosowań cywilnych, a także do wypalonego paliwa i odpadów promieniotwórczych, które powstały w ramach programów wojskowych lub obronnych, w przypadku gdy materiały takie są na stałe przekazywane w zarząd wyłącznie cywilnych programów, bądź gdy w związku z konwencją zostały zadeklarowane przez umawiającą się stronę jako wypalone paliwo lub odpady promieniotwórcze. Konwencja ma również zastosowanie do planowanych i kontrolowanych odprowadzeń do środowiska ciekłych lub gazowych materiałów promieniotwórczych pochodzących z nadzorowanych obiektów jądrowych.

¹⁰ Na dzień 26 września 2016 r. umawiającymi się stronami konwencji są 73 państwa (http://www.iaea.org/Publications/Documents/Conventions/jointconv_status.pdf).

¹¹ Dyrektywa Rady 2013/59/Euratom z dnia 5 grudnia 2013 r. ustanawiająca podstawowe normy bezpieczeństwa w celu ochrony przed zagrożeniami wynikającymi z narażenia na działanie promieniowania jonizującego oraz uchylająca dyrektywy 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom i 2003/122/Euratom, Dz.U. L 13 z 17.1.2014, s. 1.

W tych kompleksowych unijnych ramach bezpieczeństwa jądrowego i radiacyjnego dyrektywa odnosi się w szczególności do kwestii zezwoleń regulacyjnych i aspektów proceduralnych transgranicznego przemieszczania odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego wytworzonych w obiektach cywilnych i w ramach działalności cywilnej. Dyrektywa ma zastosowanie za każdym razem, gdy:

- kraj pochodzenia lub kraj przeznaczenia lub jakiegokolwiek kraj tranzytowy, w przypadku przemieszczania wypalonego paliwa jądrowego lub odpadów promieniotwórczych, jest państwem członkowskim UE;
- ilości oraz stężenie wypalonego paliwa jądrowego lub odpadów promieniotwórczych przeznaczonych do przemieszczania (zwanym transportowanym materiałem) przekraczają poziomy określone w dyrektywie Rady 2013/59/Euratom.

2.1. Ogólne zasady nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem

Każde państwo członkowskie ponosi pełną odpowiedzialność¹² za określenie własnej polityki w zakresie gospodarowania odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym w ramach swojej jurysdykcji. Polityka ta może obejmować wywóz wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych lub przywóz takich materiałów (np. w celu przetwarzania lub ponownego przetwarzania) na terytorium danego państwa.

Dyrektywa¹³ wymaga, aby państwa członkowskie stosowały standardowy dokument do celów nadzoru i kontroli przemieszczeń odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego. W przypadku gdy takie materiały przemieszcza się z przeznaczeniem do państw trzecich, państwa członkowskie są także zobowiązane do stosowania kryteriów przemieszczania zgodnie z art. 16 ust. 2 dyrektywy i odpowiednim zaleceniem Komisji¹⁴.

Jeżeli przemieszczanie nie może dojść do skutku lub warunki przeprowadzenia przemieszczania nie są spełnione w świetle tej dyrektywy, właściwe organy państwa członkowskiego pochodzenia zapewniają, by przedmiotowe odpady promieniotwórcze albo wypalone paliwo jądrowe zostały odebrane przez posiadacza¹⁵, chyba że możliwe jest zastosowanie innego bezpiecznego rozwiązania. Właściwe organy zapewniają, by podmiot odpowiedzialny za przemieszczanie podjął

¹² Zgodnie z dyrektywą Rady 2011/70/Euratom z dnia 19 lipca 2011 r. ustanawiającą ramy wspólnotowe w zakresie odpowiedzialnego i bezpiecznego gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, Dz.U. L 199 z 2.8.2011, s. 48.

¹³ Zgodnie z art. 17 ust. 1 dyrektywy.

¹⁴ Zalecenie Komisji z dnia 4 grudnia 2008 r. w sprawie kryteriów wywozu odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego do krajów trzecich (notyfikowane jako dokument nr C(2008)7570) (2008/956/Euratom).

¹⁵ „Posiadacz” oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną, która przed przeprowadzeniem przemieszczania odpadów promieniotwórczych lub wypalonego paliwa jądrowego jest na mocy obowiązującego prawa krajowego odpowiedzialna za takie materiały i planuje dokonanie ich przemieszczenia do odbiorcy (zgodnie z art. 5 ust. 9 dyrektywy).

w razie potrzeby działania naprawcze w zakresie bezpieczeństwa. W takiej sytuacji koszty powstałe w przypadku, gdy przemieszczanie nie może dojść do skutku lub zostało przerwane, ponosi posiadacz¹⁶.

Wszelkie odmowy udzielenia zezwolenia na przemieszczanie wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych: (i) wymagają uzasadnienia w oparciu o kryteria określone w dyrektywie, (ii) nie powinny mieć charakteru arbitralnego oraz (iii) powinny opierać się na stosownych przepisach krajowych, wspólnotowych lub międzynarodowych. Decyzje państw członkowskich dotyczące wyrażenia zgody lub odmowy muszą być zgodne z postanowieniami wspólnej konwencji i przepisami dyrektywy¹⁷, które zakazują wywozu odpadów promieniotwórczych lub wypalonego paliwa jądrowego do miejsca przeznaczenia znajdującego się na południe od 60° południowej szerokości geograficznej, do państw Afryki, Karaibów i Pacyfiku lub do państwa trzeciego, które nie posiada zasobów koniecznych do bezpiecznego gospodarowania odpadami promieniotwórczymi lub wypalonym paliwem jądrowym.

Oprócz składania co trzy lata sprawozdań Komisji państwa członkowskie:

- corocznie zgłaszają¹⁸ Komisji i komitetowi doradczemu wszelkie nieuprawnione przemieszczenia do państwa trzeciego w związku z brakiem spełnienia wymogów dotyczących możliwości technicznych lub administracyjnych oraz struktury regulacyjnej w zakresie bezpiecznego gospodarowania odpadami promieniotwórczymi lub wypalonym paliwem jądrowym;
- przekazują¹⁹ Komisji dane kontaktowe właściwego organu lub właściwych organów oraz wszystkie dane niezbędne do szybkiej wymiany informacji z tymi organami.

2.2. Wdrażanie dyrektywy

W odniesieniu do wszystkich przemieszczeń (w tym przywozu, wywozu i tranzytu między państwami członkowskimi oraz tranzytu z/do państw nienależących do Wspólnoty) objętych zakresem stosowania dyrektywy w dyrektywie nakłada się obowiązek stosowania standardowego dokumentu²⁰. Dokument ten, ustanowiony decyzją Komisji w 2008 r.²¹ i zmieniony w 2011 r., stanowi uzupełnienie dyrektywy. Standardowy dokument zawiera formularze przeznaczone do następujących celów:

¹⁶ Zgodnie z art. 12 dyrektywy.

¹⁷ Zgodnie z art. 16 dyrektywy.

¹⁸ Zgodnie z art. 16 ust. 1 dyrektywy.

¹⁹ Zgodnie z art. 18.

²⁰ Zgodnie z art. 17.

²¹ Decyzja Komisji z dnia 5 marca 2008 r. ustanawiająca standardowy dokument dla nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych oraz wypalonego paliwa jądrowego określonych w dyrektywie Rady 2006/117/Euratom (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 793), (2008/312/Euratom), Dz.U. L 107 z 17.4.2008, s. 32.

- wniosek o zezwolenie na przemieszczenie odpadów promieniotwórczych lub wypalonego paliwa jądrowego;
- potwierdzenie odbioru wniosku – wezwanie do uzupełnienia informacji w odniesieniu do wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych;
- odmowa zgoda lub na przemieszczenie odpadów promieniotwórczych lub wypalonego paliwa jądrowego wydana przez zaangażowane właściwe organy;
- zezwolenie na przemieszczenie wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych;
- opis przesyłki odpadów promieniotwórczych i wykaz opakowań;
- potwierdzenie odbioru odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego.

Zgodnie ze sprawozdaniami krajowymi większość państw członkowskich nie doświadczyła żadnych szczególnych problemów związanych ze stosowaniem standardowego dokumentu. Z uwagi na potrzebę ciągłego doskonalenia kilka państw członkowskich zasugerowało wprowadzenie „numeru identyfikacyjnego przemieszczenia” w określonej sekcji standardowego dokumentu. Sekcja ta umożliwiłaby łatwiejsze śledzenie „przemieszczeń zwrotnych” w przypadku wysłania wypalonego paliwa jądrowego lub odpadów promieniotwórczych do (ponownego) przetworzenia za granicą, a także umożliwiłaby odniesienie do poprzednich zezwoleń/zgód, ułatwiając tym samym ogólne monitorowanie.

2.3. Opinia komitetu doradczego

W dniu 8 października 2019 r. w Luksemburgu miało miejsce 11. posiedzenie komitetu doradczego. Podczas tego 11. posiedzenia odbyła się dyskusja nad niniejszym sprawozdaniem i towarzyszącym mu dokumentem roboczym służb Komisji. Opinia komitetu doradczego została następnie wyrażona w drodze procedury pisemnej²².

W trakcie 11. posiedzenia Komisja przedstawiła zmiany wzoru składanego co trzy lata formularza sprawozdawczego, który dotyczy przemieszczania wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych. Dobrowolny formularz sprawozdawczy jest powszechnie wykorzystywany przez państwa członkowskie. Służby Komisji dokonały rewizji treści i formatu formularza sprawozdawczego, uwzględniając kwestie odnotowane przez Komisję podczas trzeciego cyklu sprawozdawczego (jak opisano w sekcjach 4.4 i 4.5 dokumentu roboczego służb Komisji SWD(2019) 437).

²² Zgodnie z art. 3 ust. 5 rozporządzenia (UE) nr 182/211 oraz regulaminem komitetu doradczego (25.1.2017) na podstawie art. 21 dyrektywy Rady 2006/117/Euratom.

2.4. Właściwe organy

Według stanu z lipca 2017 r. wszystkie państwa członkowskie dostarczyły informacje na temat swoich właściwych organów w rozumieniu art. 5 pkt 13²³ dyrektywy. Po 11. posiedzeniu komitetu doradczego niektóre państwa członkowskie przesyłały uaktualnione informacje (uwzględnione w załączniku I do towarzyszącego dokumentu roboczego służb Komisji SWD(2019) 437 final).

Wykaz właściwych organów w państwach członkowskich jest dostępny na stronie internetowej Komisji: <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/nuclear-energy/radiation-protection/transport-radioactive-materials>.

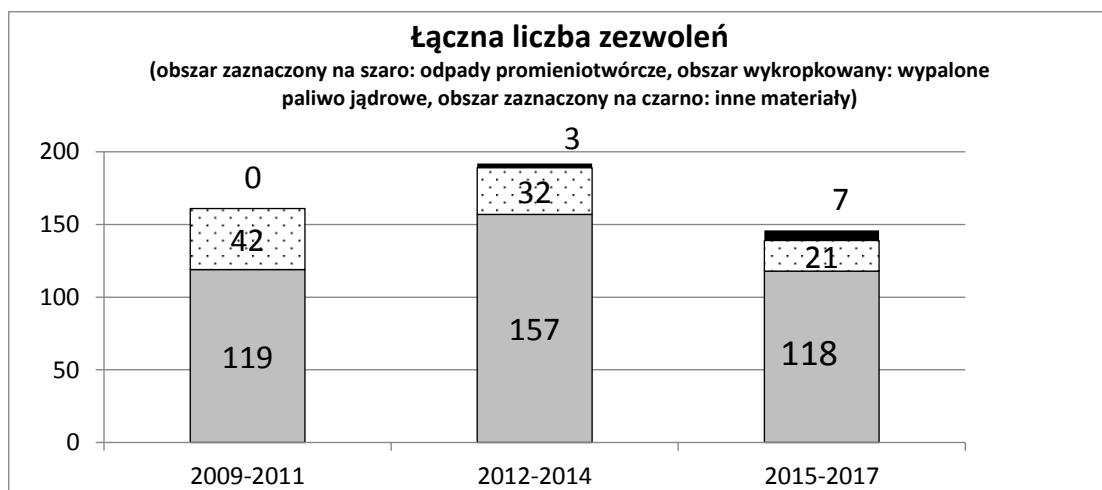
3. UWAGI I TENDENCJE

Ogólnie rzecz biorąc, uwzględniając poprzednie okresy sprawozdawcze, w bieżącym okresie sprawozdawczym zgłoszono mniejszą liczbę zezwoleń²⁴, zwłaszcza w odniesieniu do przemieszczania wypalonego paliwa jądrowego (zob. rys. 1). Ponieważ każde zezwolenie może jednak odnosić się do więcej niż jednego przemieszczania, nie musi to koniecznie oznaczać zmniejszenia liczby przemieszczeń. Niniejsze sprawozdanie jest pierwszym, które zawiera szczegółowe informacje na temat liczby przemieszczeń.

Od czasu nałożenia obowiązków sprawozdawczych przewidzianych w dyrektywie sześć państw członkowskich (Estonia, Grecja, Chorwacja, Cypr, Malta i Portugalia) nie zgłosiło żadnych zatwierdzonych przemieszczeń na swoim terytorium.

²³ Zgodnie z definicją zawartą w art. 5 pkt 13 dyrektywy „właściwe organy” oznaczają „wszelkie organy, które na mocy przepisów ustawowych lub wykonawczych kraju pochodzenia, kraju tranzytowego lub kraju przeznaczenia są upoważnione do stosowania systemu nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego”.

²⁴ Liczba ta obejmuje oprócz odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego, które stanowiły przedmiot 139 zezwoleń, siedem zezwoleń wydanych na przemieszczanie „materiałów”.

Rys. 1. Liczba zezwoleń

Jeśli chodzi o odmowę wydania zgody, to w bieżącym okresie wdrażania zgłoszono trzy przypadki. Zauważono, że niektóre z tych przemieszczeń (których ostatecznie nie przeprowadzono) zostały jednak zgłoszone przez państwa wydające zgodę:

- jedno państwo członkowskie odmówiło wyrażenia zgody na cztery wnioski o tranzyt zanieczyszczonego złomu, uznając, że wniosek nie jest objęty zakresem stosowania dyrektywy, która ustanawia przepisy wyłącznie w odniesieniu do odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego. Tranzyty te były jednak regularnie prowadzone zgodnie z obowiązującymi przepisami lokalnymi;
- jedno państwo członkowskie odmówiło przywozu odpadów promieniotwórczych z innego państwa członkowskiego w celu ich unieszkodliwienia, twierdząc że państwo członkowskie pochodzenia posiada zdolność do unieszkodliwiania odpadów.

Państwa członkowskie nie zgłosiły Komisji żadnych kwestii, które mogłyby wchodzić w zakres art. 4 „Przemieszczanie zwrotne związane z przemieszczeniami, na które nie wydano zezwolenia i niezgłoszonymi odpadami promieniotwórczymi”, art. 12 „Przemieszczenie niedoszło do skutku” lub art. 16 ust. 1 lit. c) „Zakaz wywozu”. Jedyne przypadki przemieszczania zwrotnego zgłoszone w tym okresie dotyczyły niezdatności niektórych odpadów promieniotwórczych (z sektora medycznego) do przetworzenia za granicą. W związku z tym, w oparciu o zgłoszone informacje, w okresie sprawozdawczym na terytorium UE nie przeprowadzono żadnego nieupoważnionego przemieszczania.

W porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym zmniejszyły się opóźnienia w wypełnianiu obowiązków sprawozdawczych. W grudniu 2017 r. i styczniu 2018 r. swoje sprawozdania krajowe przekazały 24 państwa członkowskie²⁵. Również ogólna jakość sprawozdawczości uległa znacznej poprawie na przestrzeni trzech okresów sprawozdawczych. Sześć państw członkowskich stosuje „numer identyfikacyjny

²⁵ Ostatecznym terminem przekazania sprawozdań krajowych był dzień 25 grudnia 2017 r.

przemieszczenia”.

Komisja zauważyła jednak pewne nieznaczące niespójności w sprawozdawczości, które skorygowano na wnioski ad hoc służb Komisji²⁶.

Ponadto Komisja zauważyła pewne niespójności w sprawozdawczości różnych państw członkowskich, takie jak liczba przemieszczeń w wielokrotnych zezwoleniach lub całkowita promieniotwórczość i maksymalna aktywność na przesyłkę w związku z niektórymi przemieszczeniami. Wszystkie te kwestie wyjaśniono z państwami członkowskimi.

Szczegółową prezentację transgranicznego przemieszczania odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego w UE w bieżącym okresie sprawozdawczym przedstawiono w towarzyszącym dokumencie roboczym służb Komisji SWD(2019) 437 final.

3.1. Dane statystyczne (2015–2017)²⁷

W niniejszej sekcji przedstawiono przegląd statystyczny dotyczący zezwoleń i przemieszczeń, rodzaju przemieszczania, pochodzenia przewożonych materiałów i celu przemieszczania.

Zezwolenia a faktyczne przemieszczenia

Liczba 146 zezwoleń zgłoszonych przez 14 państw członkowskich w okresie 2015–2017 odpowiada 1 834 faktycznym przemieszczeniom (łącznie liczba przemieszczeń). Niektóre zezwolenia obejmują większą liczbę przemieszczeń (średnio 12–13) i mogą wykraczać poza okres objęty niniejszym sprawozdaniem.

Jak wynika z rys. 1, 86 % zezwoleń dotyczy przemieszczania odpadów promieniotwórczych (125 zezwoleń, z czego 7 zezwoleń dotyczy innych materiałów²⁸), a pozostałe 14 % zezwoleń dotyczy wypalonego paliwa jądrowego (21 zezwoleń).

Jeżeli chodzi o faktyczne przemieszczenia, 98 % (1 791 przemieszczeń) dotyczy odpadów promieniotwórczych, a 2 % (43 przemieszczenia) dotyczy wypalonego paliwa jądrowego.

Poniżej zamieszczono krótki opis zezwoleń w zależności od rodzajów przemieszczania²⁹, tj. wewnątrzspółnotowego i pozawspółnotowego. 53 zezwolenia spośród wszystkich 146 zezwoleń dotyczyły tranzytu przez co najmniej jedno trzecie państwo członkowskie.

²⁶ Więcej szczegółowych informacji można znaleźć w pkt 4.4 dokumentu SWD(2019) 437.

²⁷ Wartości procentowe użyte w niniejszym sprawozdaniu zaokrąglono do najbliższej liczby całkowitej.

²⁸ Np. napromieniowanej stali do celów badawczych.

²⁹ Więcej szczegółowych informacji na temat rodzaju przemieszczania (wewnątrz- i pozawspółnotowego) zawarto w pkt 2 dokumentu SWD(2019) 437.

Przemieszczanie wewnątrz Wspólnoty:

120 zezwoleń (82 % spośród łącznej liczby 146 zezwoleń) dotyczy przemieszczania wewnątrz Wspólnoty. Większość zezwoleń (106) na przemieszczanie wewnątrz Wspólnoty odnosi się do odpadów promieniotwórczych, a pozostałe zezwolenia (14) – do wypalonego paliwa jądrowego. Te 120 zezwoleń obejmuje 1 769 przemieszczeń, na które zezwoliło 14 państw członkowskich.

W porównaniu z poprzednim cyklem sprawozdawczym udział zezwoleń wewnątrzwspólnotowych nie zmienił się znacząco (w okresie sprawozdawczym 2012–2014 wynosił on 83 %).

Przemieszczanie poza Wspólnotę: przywóz do Wspólnoty, wywóz ze Wspólnoty i tranzyt przez obszar Wspólnoty

26 zezwoleń (18 % wszystkich zezwoleń) dotyczy przemieszczania poza Wspólnotę. 17 z nich dotyczyło **wywozu** do państw trzecich (12 % wszystkich zezwoleń), zaś 8 (około 5 % wszystkich zezwoleń) dotyczyło **przywozu** spoza UE. W odniesieniu do faktycznego przemieszczania 2 % dotyczyło wywozu, a 1 % – przywozu. Zgłoszono jedno zezwolenie na tranzyt przez terytorium Wspólnoty.

Jeśli chodzi o **przywóz odpadów promieniotwórczych** z państw trzecich w latach 2015–2017, pięć zezwoleń na 14 przemieszczeń odpadów promieniotwórczych zostało wydane przez trzy państwa członkowskie. Przywóz ten stanowiły zwroty po przetworzeniu odpadów promieniotwórczych (ze Stanów Zjednoczonych) oraz ostateczne składowanie odpadów pochodzących spoza branży energii jądrowej (z Bahamów i Monako). Dwa państwa członkowskie dokonały przywozu wypalonego paliwa jądrowego z państw trzecich na potrzeby działalności badawczej, co odpowiada trzem zezwoleniom na 11 przemieszczeń.

Jeżeli chodzi o **wywóz odpadów promieniotwórczych** ze Wspólnoty do państw trzecich, sześć państw członkowskich wydało łącznie 13 zezwoleń, co odpowiada 35 przemieszczeniom. Celem tego wywozu nigdy nie było ostateczne składowanie na terytorium państwa trzeciego, lecz raczej badania, przetwarzanie i zwrot po przetworzeniu. Trzy państwa członkowskie wydały łącznie cztery zezwolenia na taką samą liczbę przemieszczeń w celu wywozu wypalonego paliwa jądrowego do państwa trzeciego. Celem tego wywozu było przetwarzanie, badanie i przejście z wysokiego na niskie wzbogacenie.

W latach 2015–2017 zezwolono na jeden **tranzyt** z państwa trzeciego.

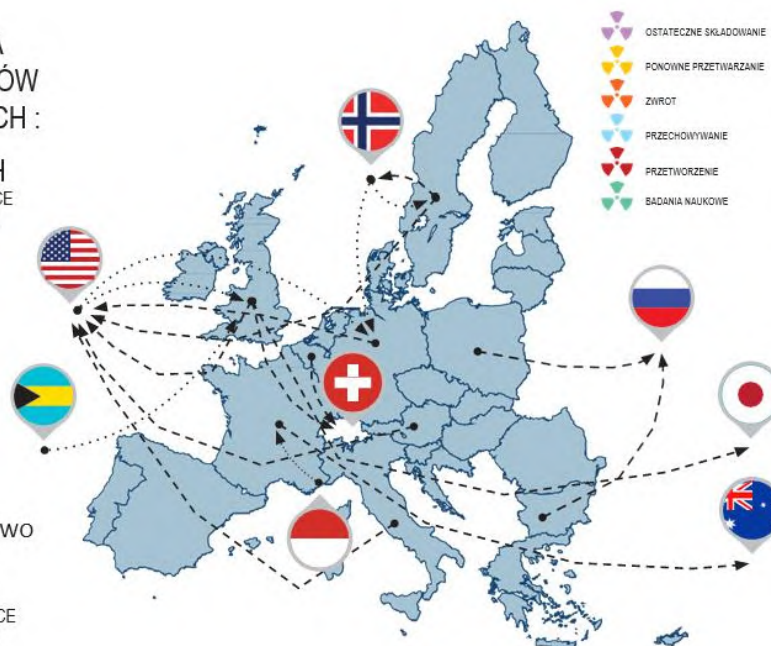
**PRZEMIESZCZANIE
WYPALONEGO PALIWA
JĄDROWEGO I ODPADÓW
PROMIENIOTWÓRCZYCH :**

DO PAŃSTW TRZECICH
PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE (WYDAJĄCE
ZEZWOLENIE NA PRZEMIESZCZENIE)

- BELGIA
- BUŁGARIA
- FRANCJA
- NIEMCY
- WŁOCHY
- POLSKA
- SZWECJA
- ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO

Z PAŃSTW TRZECICH
PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE (WYDAJĄCE
ZEZWOLENIE NA PRZEMIESZCZENIE)

- FRANCJA
- NIEMCY
- SZWECJA
- ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO

Rys. 2. Przemieszczanie poza Wspólnotę w latach 2015–2017³⁰

Środek transportu

Przemieszczenia dotyczą bardzo często transportu morskiego – około 56 % (81 zezwoleń), podczas gdy 40 % (59 zezwoleń) przewozów odbywa się wyłącznie transportem drogowym/kolejowym (tj. bez udziału transportu morskiego lub lotniczego). Jedynie 4 % zezwoleń (6 zezwoleń) dotyczyło transportu lotniczego.

Pochodzenie materiałów, które mają zostać przemieszczone

Z danych statystycznych wynika, że około 75 % zezwoleń (110 zezwoleń) dotyczy odpadów promieniotwórczych pochodzących z branży energii jądrowej i wypalonego paliwa jądrowego pochodzącego z działalności badawczej (12 %), sektora medycznego (3 %) i innych sektorów.

Biorąc jednak pod uwagę rzeczywistą liczbę przemieszczeń, udział przemysłu niejądrowego, w tym działalności medycznej i badawczej, w przemieszczeniach osiąga 43 %.

³⁰ Wywóz z Polski związany był ze zwrotem wypalonego paliwa jądrowego z reaktora badawczego.

Cel przemieszczania

Przemieszczanie jest głównie związane z przetwarzaniem odpadów promieniotwórczych (np. przetwarzanie w celu zmniejszenia objętości lub kondycjonowanie). Dotyczy to 42 zezwoleń na transport do zakładów przetwarzania (około 29 % zezwoleń) oraz 48 zezwoleń na ich zwrot po przetworzeniu (33 % zezwoleń).

Przetwarzanie wypalonego paliwa jądrowego (5 zezwoleń) i zwrot odpadów promieniotwórczych po przetworzeniu (7 zezwoleń) odpowiada 8 % zezwoleń.

4. DZIAŁANIA NASTĘPCZE W ZWIĄZKU Z POPRZEDNIM OKRESEM SPRAWOZDAWCZYM

W drugim sprawozdaniu Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego z wdrażania dyrektywy zwrócono uwagę na dwie kwestie poruszone przez państwa członkowskie w pierwszym okresie sprawozdawczym: brak harmonizacji poziomów zwolnienia w odniesieniu do odpadów promieniotwórczych w UE oraz niejasne przepisy dotyczące NORM, które nie pochodzą z „dozwolonych praktyk”. Te dwie kwestie poruszono w ramach badania „Kompleksowa ekspertyza i analiza sytuacji w zakresie transportu materiałów jądrowych” finansowanego przez Komisję³¹. Badanie to, oparte na kwestionariuszu rozesłanym do właściwych organów państw członkowskich i innych zainteresowanych stron z sektora transportu oraz ustaleniach poczynionych podczas warsztatów końcowych, skutkowało następującymi wstępnymi wnioskami:

- Brak harmonizacji poziomów zwolnienia w odniesieniu do odpadów promieniotwórczych w UE nie wpłynął na wdrożenie dyrektywy. Dyrektywa Rady 2013/59/Euratom w sprawie podstawowych norm bezpieczeństwa rozwiązuje problem braku przepisów prawnych dotyczących NORM, które nie pochodzą z dozwolonych praktyk. Jak wskazano wcześniej⁸, z prawnego punktu widzenia wszystkie odpady zawierające NORM, które wymagają kontroli regulacyjnej i są zakwalifikowane jako odpady promieniotwórcze³², wchodzą w zakres stosowania tej dyrektywy;

Nie rozważono zmiany standardowego dokumentu w tym okresie sprawozdawczym. W następnym okresie sprawozdawczym Komisja będzie jednak współpracować z państwami członkowskimi w celu zwiększenia harmonizacji standardowego dokumentu z wymogami dotyczącymi formularza sprawozdawczego.

³¹ ENER/2017/NUCL/SI2.751899.

³² „Odpady promieniotwórcze” oznaczają materiały promieniotwórcze w stanie lotnym, ciekłym lub stałym, nieprzewidziane do dalszego wykorzystania – ani przez kraj pochodzenia, ani przez kraj przeznaczenia, ani przez osobę fizyczną lub prawną, której decyzja jest akceptowana przez te kraje – i podlegające kontroli jako odpady promieniotwórcze sprawowanej przez organ regulacyjny zgodnie z przepisami ustawowymi i wykonawczymi kraju pochodzenia i przeznaczenia (art. 5 pkt 1 dyrektywy).

5. WNIOSKI

Wdrożenie dyrektywy służy zapewnieniu, aby wszelkie transgraniczne przemieszczenia wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych w obrębie Wspólnoty miały miejsce wyłącznie w następstwie wydania zgody przez właściwe organy wszystkich zaangażowanych państw członkowskich (w tym państw tranzytu) po uprzednim poinformowaniu, z wykorzystaniem standardowego dokumentu. Wszystkie państwa członkowskie regularnie przekazują Komisji informacje dotyczące wszystkich dozwolonych przemieszczeń w określonym okresie sprawozdawczym (trzy lata). Dzięki temu zagwarantowano nadzór i kontrolę nad przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych oraz wypalonego paliwa jądrowego w całej Wspólnocie. W związku z tym stosowanie dostarczonego „formularza sprawozdawczego”, mimo iż nie jest on obowiązkowy, jest wysoce zalecane, ponieważ umożliwia proste wyszukiwanie danych i pozwala uniknąć ryzyka błędnej interpretacji dostarczonych informacji.

W trakcie kontroli krzyżowych sprawozdań państw członkowskich wykryto pewne niespójności, wynikające głównie z niedokładności dostarczonych informacji. Dzięki ocenie przeprowadzonej przez Komisję wzrosła świadomość państw członkowskich na temat konieczności zgłaszania wszystkich przemieszczeń. W tym względzie szczególnie ważne było udostępnienie pełnych zbiorów danych (tabela w części B formularza sprawozdawczego) także przez państwa członkowskie, które wydały zgodę, lub państwa członkowskie tranzytu. Ponadto Komisja zauważyła, że państwa członkowskie, które wydały zgodę, lub państwa członkowskie tranzytu nie zawsze były informowane o wycofaniu przemieszczeń.

W obecnym okresie sprawozdawczym państwa członkowskie nie zgłosiły żadnego przemieszczenia niedoszedłego do skutku. Zgłoszono dwie odmowy udzielenia zgody wraz z ich uzasadnieniem. Zgłoszono jeden przypadek przemieszczania zwrotnego³³ wynikający z niezdatności pewnych odpadów promieniotwórczych do przetwarzania.

W porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym większość państw członkowskich przedłożyła swoje sprawozdania krajowe w odpowiednim czasie. Cztery państwa nie przedłożyły swoich sprawozdań w ciągu miesiąca od upływu terminu; uczyniły to jednak w ciągu sześciu miesięcy po upływie terminu.

Ogólnie rzecz biorąc, Komisja stwierdza, że obecny pakiet prawny UE, na który składają się dyrektywa 2006/117/Euratom, dyrektywa 2011/70/Euratom i dyrektywa 2013/59/Euratom, zapewnia wysokie normy bezpieczeństwa w odniesieniu do ryzyka promieniowania jonizującego na terytorium UE w kontekście przemieszczania transgranicznego. Wstępne ustalenia wspomnianego wyżej badania³¹ potwierdziły również założenie ogólnej kompleksowej architektury, która obejmuje prawodawstwo, procedury i praktyki UE wdrażane przez państwa członkowskie,

³³ Nie było to związane z przemieszczeniami, na które nie wydano zezwolenia.

zapewniając bezpieczny przepływ materiałów jądrowych, w tym odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego we Wspólnocie.

Komisja w należyty sposób uwzględni ustalenia przedstawione w niniejszym sprawozdaniu oraz zainicjuje refleksję lub podjęcie niezbędne środki. Komisja współpracowała ściśle z państwami członkowskimi UE w celu ulepszenia formularza sprawozdawczego. Celem Komisji jest osiągnięcie wspólnego porozumienia z wszystkimi państwami członkowskimi w sprawie wymaganych informacji, które należy dostarczyć, aby ułatwić nadzór i kontrolę nad przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego w nadchodzącym okresie sprawozdawczym (2018–2020).